

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
БЕРДЯНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

ЗАТВЕРДЖЕНО

Рішення вченої ради
Бердянського державного
педагогічного університету

від 26 травня 2016 року
(протокол № 14)

ОСНОВИ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

ПРОГРАМА
обов'язкової навчальної дисципліни
підготовки бакалавра
Спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

Бердянськ
2016 рік

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ:

кандидат економічних наук О.В. Горпинич

Обговорено та рекомендовано методичною радою Бердянського державного педагогічного університету “18” травня 2016 року, протокол № 8

ВСТУП

Програма вибіркової навчальної дисципліни «Основи наукових досліджень» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки фахівців освітнього ступеня «бакалавр», галузі знань 07 «Управління та адміністрування», спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування».

Предметом навчальної дисципліни є визначення основних понять, змісту і функцій науки, форм її організації й управління. Обґрунтування методичних та методологічних основ наукового дослідження.

Міждисциплінарні зв'язки: курс орієнтований на конкретні дослідження економіки, пов'язаної з міжгалузевими проблемами технічних, екологічних, гуманітарних та соціальних наук.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. **Метою** навчальної дисципліни забезпечення ефективного розвитку економіки держави шляхом розробки і впровадження інвестиційно-інноваційної стратегії економічного зростання, що ґрунтується на формуванні інтелектуального потенціалу і широкому використанню в економічній діяльності досягнень науки і техніки.

1.2. **Основними завданнями** дисципліни є висвітлення питань організації і проведення наукового дослідження і його інформаційного забезпечення.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти *повинні набути таких компетентостей:*

здатність формувати нові ідеї (креативність);

здатність проводити аналіз наукової інформації за темою дослідження.

Та демонструвати такі результати навчання:

упорядковувати, аналізувати, класифікувати, оцінювати отримані знання з предмету дослідження;

формулювати дослідницькі задачі для їх розв'язання, знаходити, збирати, аналізувати, впорядковувати необхідну інформацію та формулювати висновки, які можна захищати в науковому контексті;

розв'язувати практичні завдання та змістовно інтерпретувати отримані результати на підставі набутих теоретичних знань;

володіти навичками самостійної роботи або роботи в групі, вміти отримувати результат у межах обмеженого часу з наголосом на професійну сумлінність;

володіти навичками самонавчання з метою продовження професійного розвитку.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 3/90 (кредити ЄКТС/годин).

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Тема 1. Поняття про науку та її еволюція. Наука як система знань.

Знання, пізнання, інформація. Основні принципи наукового пізнання. Наука та інші форми знання. Еволюція науки в історичній ретроспективі. Системність наукового знання. Функції науки у житті суспільства. Наукова спільнота як суб'єкт наукового дослідження.

Тема 2. Організація науково-дослідної роботи студентів у вищому навчальному закладі.

Науково-дослідний процес, принципи його організації. Вибір теми та окреслення проблематики дослідження. Поняття плану наукового дослідження. Необхідність усвідомлення загальної логіки дослідження та його основних етапів. Об'єкт, предмет, мета та завдання дослідження. Формування методичної та методологічної джерельної бази дослідження. Структура наукової роботи. Джерела інформації.

Тема 3. Методика наукового дослідження. Поняття та класифікація методів дослідження. Загальнонаукові та теоретичні методи дослідження.

Метод, методика, методологія: співвіднесення понять. Класифікація методів наукового дослідження: спеціально-наукові, загальнонаукові, філософські. Емпіричні методи наукового дослідження: спостереження, опис, порівняння, вимірювання, експеримент. Теоретичні методи наукового дослідження: аналіз і синтез, індукція та дедукція та ін. Філософські та загальнологічні методи наукового дослідження. Діалектика як вчення про розвиток та метод дослідження. Методологічні особливості гуманітарних наук.

Тема 4. Аксиоматизація знань та причинні зв'язки у методології наукових досліджень.

Базис теорії (аксіоми і первинні знання). Змістовна формалізована аксіоматика. Системи аксіом. Метод подібності, метод розрізнення, метод супутніх змін, метод залишків.

Тема 5. Основи наукової організації дослідницького процесу.

Наукова проблема, її постановка та формулювання. Гіпотеза як наукове знання у формі припущення. Наукова ідея. Експеримент у науковому дослідженні. Поняття наукової теорії, вимоги до наукових теорій. Наукові факти та їх роль у науковому дослідженні.

Тема 6. Організація праці науковця. Наука в системі вищої освіти.

Державна система управління наукою (фундаментальні та прикладні) дослідження. Чотири сектори організації науки (академічний, вузівський, галузевий, виробничий). Особливості творчої роботи дослідника. Наукова організація робіт в дослідній діяльності. Етичні норми і цінності науки. Посилання на певний науковий текст. Цитування авторської думки. Складові якісного наукового аналізу, аргументованість оцінок та висновків. Етичні виміри дискусій як фахового обговорення проблеми.

Тема 7. Загальні вимоги до науково-дослідної роботи. Рецензування НДР. Доповідь та складання тез доповіді.

Оформлення науково-дослідної роботи. Наукова комунікація та її різновиди. Види наукових публікацій (монографія, стаття, автореферат). Монографія, підручник, навчальний посібник, наукова стаття. Доповідь, тези доповіді, науковий звіт. Рецензія та анотація. Конспект та реферативний виклад матеріалу. Поняття дисертації та автореферату.

Тема 8. Економічна ефективність науково-дослідних робіт.

Види ефективності науково-дослідних робіт. Комерціалізація науки. Роль цінностей у науковій діяльності. Наука та влада. Проблема державного регулювання науки. Плагіат, його негативні наслідки. Посилання на певний науковий текст. Цитування авторської думки. Складові якісного наукового аналізу, аргументованість оцінок та висновків. Етичні виміри дискусій як фахового обговорення проблеми.

Тема 9. Пошук наукової інформації. Робота з науковими джерелами.

Джерела інформації. Класифікація наукових видань. Праця дослідника в бібліотеці. Складання та оформлення бібліографії. Використання Інтернету для пошуку наукової інформації. Цитування та посилання. Список літератури та його оформлення.

3. Рекомендована література

1. Пилипчук М. І. Основи наукових досліджень: підручник / М. І. Пилипчук, А. С. Григор'єв, В. В. Шостак. – К.: Знання, 2007. – 270 с.
2. Романчиков В.І. Основи наукових досліджень: Навч.посіб. / В.І. Романчиков, О.В. Третьяков, Ю.М. Гаврилюк. – Кременчук, Інститут економіки та нових технологій, 2007. – 220 с.
3. Ростовський В. С. Основи наукових досліджень і технічної творчості: підруч. [для студ. вищ. навч. закл.] / В. С. Ростовський, Н. В. Дібрівська; — К.: Центр учбової літератури, 2009. — 96 с.
4. Закон України «Про вищу освіту» № 1556-VII — Закон України, ухвалений Верховною Радою України 1 липня 2014 року. <https://uk.wikipedia.org/wiki>.
5. Закон України «Про наукову і науково-технічну діяльність» (від 01.12.98 №284-XIV) // Відомості Верховної Ради України. – 1999. - №2-3. – Ст.20. <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3714-17>
6. Закон України «Про науково-технічну інформацію» Закон від 25.06.1993 № 3322-XII .Електронний ресурс.. - Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/>
7. Закон України «Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки» від 11.07.2001 № 2623-III .Електронний ресурс.. - Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/>
8. ДСТУ ГОСТ 7.1:2006. Бібліографічний запис. Бібліографічний опис : загальні вимоги та правила складання (ГОСТ 7.1– 2003, IDT). — Видання офіційне. — К. : Держспоживстандарт України, 2007. — 124 с. — (Система стандартів з інформації, бібліотечної і видавничої справи).
9. Вища освіта в Україні і Болонський процес .Текст.: Навч.посібник: За ред. В.Г. Кременя. - К.: Освіта, 2004. - 384 с.

10. Основи наукових досліджень [Електронний ресурс] : навчально-методичний комплекс. – Тернопіль : ТНЕУ, 2012. – 95 с.

11. Основи методології та організації наукових досліджень: Навч. посіб. для студентів, курсантів, аспірантів і ад'юнтів / за ред. А. Є. Конверського. - К.: Центр учбової літератури, 2010. - 352 с.

4. Методи навчання:

Лекція, демонстрування, практичні роботи, метод письмового контролю.

5. Форма підсумкового контролю успішності навчання залік

6. Система оцінювання _____

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою		Оцінка шкалою ЄКТС
	Для підсумкового семестрового контролю, що включає екзамен, курсову роботу, практику	Для підсумкового семестрового контролю, що включає залік	Для всіх видів підсумкового контролю
90-100	відмінно	зараховано	A (відмінно)
65-89	добре		BC (добре)
50-64	задовільно		DE (задовільно)
35-49	незадовільно	не зараховано	FX (незадовільно) з можливістю повторного складання
1-34	незадовільно		F (незадовільно) з обов'язковим повторним вивченням дисципліни